

Wyrok z dnia 18 stycznia 2001 r., V CKN 191/00

Uchwała walnego zgromadzenia rolniczej spółdzielni produkcyjnej, w której przeznaczono na wypłaty nagród dla członków środki pochodzące z innych źródeł niż dochód spółdzielni, jest nieważna.

Przewodniczący: Sędzia SN Lech Walentynowicz

Sędziowie SN: Tadeusz Domińczyk (sprawozdawca), Henryk Pietrkowski

Sąd Najwyższy po rozpoznaniu w dniu 18 stycznia 2001 r. na rozprawie sprawy z powództwa Stanisława H. przeciwko Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej „R.” w C. w likwidacji o uchylenie uchwały, na skutek kasacji strony pozwanej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 6 sierpnia 1998 r., oddalił kasację.

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 19 listopada 1997 r. Sąd Wojewódzki w Bielsku-Białej oddalił powództwo Stanisława H. o uchylenie uchwały walnego zgromadzenia Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej „R.” w C. z dnia 6 czerwca 1997 r. Uchwałą tą wprowadzono zmiany w statucie przez wyeliminowanie dotychczasowego sposobu przyznawania nagród okolicznościowych i zastąpiono go nowym. Przyjęto mianowicie, że z okazji Dnia Spółdzielcy prawo do nagród przysługiwać będzie osobom, które „w roku kalendarzowym poprzedzającym dzień wypłaty przepracowały jako członkowie ... przynajmniej przez okres 6 miesięcy” – w wysokości 100 % kwoty bazowej. Pozostałym członkom nie spełniającym tego warunku i kandydatom, wysokość nagrody określono jako równą 20 % kwoty bazowej. Ustalenie wysokości kwoty bazowej natomiast pozostawiono uznaniu zarządu spółdzielni w porozumieniu z komisją rewizyjną. Określona w tych okolicznościach kwota bazowa wyniosła 15 000 zł. W konsekwencji dla członków, którzy nie osiągnęli limitu czasowego wykonywania pracy, w tym także rencistom i kandydatom, przypadła kwota 3000 zł.

W ocenie Sądu Wojewódzkiego, przyjęte kryterium przyznania nagród z funduszu już wcześniej utworzonego na ten cel, nie pozostaje w sprzeczności z brzmieniem art. 1 i 158 ustawy z dnia 16 września 1982 r. – Prawo spółdzielcze (jedn. tekst: Dz.U. z 1995 r. Nr 54, poz. 288 ze zm. – dalej "Pr.spółdz.") oraz z postanowieniami statutu spółdzielni. Określenie zaś wysokości kwoty bazowej leżało w gestii zarządu spółdzielni i przeszkodą w tym względzie nie była okoliczność, że przyznano na nagrody środki pochodzące ze sprzedaży majątku trwałego.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Apelacyjny zmienił wyrok Sądu Wojewódzkiego i powołaną uchwałę uchylił oraz orzekł o kosztach. W myśl stanowiska Sądu Apelacyjnego, uchwała ta narusza postanowienia § 62 ust. 4 statutu, według którego zasady tworzenia i wykorzystania funduszu określają uchwały walnego zgromadzenia. Oznacza to, że kwotę bazową nagrody bądź zasady jej ustalania, powinno określić walne zgromadzenie. Odstąpienie od tego wymogu doprowadziło do naruszenia przepisu art. 125 § 5 Pr.spółdz., traktującego o podziale majątku spółdzielni, pozostałego po jej likwidacji. Na nagrody przeznaczono bowiem środki pochodzące z wyprzedazy majątku spółdzielni zgromadzonego w ciągu kilkudziesięciu lat jej istnienia, gdy tymczasem bieżące wynagrodzenie członków wynosiło kwotę 600 zł miesięcznie. Wysokość tego wynagrodzenia w stosunku do wysokości nagrody nie odpowiada wskazaniom płynącym z brzmienia art. 158 Pr.spółdz.; nie pozostaje mianowicie w stosownej proporcji do nakładu pracy członków i w istocie eliminuje podział majątku pozwanej spółdzielni, postawionej w stan likwidacji we wrześniu 1997 r.

W kasacji opartej na podstawie naruszenia prawa materialnego pozwana Spółdzielnia wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku przez oddalenie apelacji, względnie uchylenie tego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania z uwzględnieniem kosztów postępowania kasacyjnego. Skarżąca zarzuciła naruszenie przepisów art. 2, 3, 38 § 1 pkt 5, art. 125 § 5, art. 158, 167 Pr.spółdz. oraz § 62 ust. 3 i 4, § 49 ust. 2a, 2o i 2s, § 37 pkt 19 i § 19 ust. 1 i 3 statutu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do treści art. 18 Pr.spółdz., członek spółdzielni ma prawo korzystać ze świadczeń spółdzielni. W zakresie określonym w statucie, uwzględniając specyfikę rolniczych spółdzielni produkcyjnych, przepis art. 158 Pr.spółdz. ustanawia regułę, że członkowie tych spółdzielni wynagradzani są za pracę,

uczestnicząc w podziale osiągniętego przez nie dochodu, a ściślej tzw. dochodu podzielnego, powstałego po odliczeniu od dochodu ogólnego (art. 166) odpisów na fundusze, przewidziane w art. 168 i 171 Pr.spółdz..

Jest to jedyny przewidziany w ustawie sposób wynagradzania członków, przy czym według wskazań zawartych w art. 158 § 3 Pr.spółdz., wysokość wynagrodzenia ustala się z uwzględnieniem wkładu pracy, jej uciążliwości, niezbędnych kwalifikacji oraz odpowiedzialności z tytułu powierzonej funkcji. Ewentualne ryzyko nieosiągnięcia spodziewanego dochodu i związanego z tym zagrożenia dla wypłaty wynagrodzeń łagodzić może dokonywanie odpisów z dochodu podzielnego na rezerwę stabilizacji udziału w dochodzie członków i domowników w latach następnych. Tworzenie tego rodzaju rezerwy wymaga stosownego postanowienia w statucie.

Prawo spółdzielcze nie przewiduje możliwości wynagrodzenia członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych w postaci premii i nagród. Nie oznacza to jednak wyłączenia takiej możliwości. Jak to bowiem wyjaśnił Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 18 marca 1986 r., IV CR 19/86 (OSNC 1987, nr 2-3, poz. 43) unormowanie w art. 158 Pr.spółdz. sposobu wynagradzania członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych za pracę – w formie udziału w dochodzie spółdzielni stosownie do wkładu pracy – nie wyłącza możliwości wprowadzenia przez statut dodatkowego wynagrodzenia w postaci premii i nagród według zasad określonych w regulaminie.

Przyjęty przez walne zgromadzenie członków pozwanej spółdzielni statut w § 62 ust. 3 lit. b dopuszczał możliwość tworzenia funduszu nagród, zaś „Regulamin opłaty za pracę i świadczeń z nią związanych...” upoważniał zarząd, w porozumieniu z radą nadzorczą, do przyznawania nagród z okazji świąt państwowych i spółdzielczych, wskazując na fundusz celowy jako ich źródło. Zmiana tego przepisu regulaminowego, wprowadzona zaskarżoną uchwałą walnego zgromadzenia, upoważnia zarząd do ustalenia wysokości tzw. kwoty bazowej, ta zaś stanowi podstawę procentowego określenia wysokości nagrody stosownie do udziału w efektywnym świadczeniu pracy na rzecz Spółdzielni. Przepis tej treści statuuje przyznawanie członkom nagród okolicznościowych w oderwaniu od zasad podziału dochodu spółdzielni i sprawia, że zaskarżona uchwała jest nieważna.

Przepis art. 158 Pr.spółdz. ma charakter bezwzględnie obowiązujący. Określony nim system wynagradzania członków spółdzielni produkcyjnej ustala ściśle ramy tych wynagrodzeń, wprowadzając je do partycypacji w wypracowanym dochodzie. Nagroda okolicznościowa, będąca bez wątpienia także formą wynagrodzenia za pracę na rzecz spółdzielni, nie może zatem być przyznana ze środków innych niż dochód bieżący liczony za ostatni okres bilansowy bądź też z funduszu zgromadzonego w następstwie stosowania odpisów z tego dochodu. Tymczasem, jak wynika z ustaleń Sądu Apelacyjnego, w efekcie podjętej uchwały na nagrody przeznaczone zostały środki pochodzące ze sprzedaży składników majątkowych spółdzielni, zaś ich wysokość pozostaje w rażącej dysproporcji do osiągniętych przez członków wynagrodzeń. Skoro zatem na wypłatę nagród dla członków rolniczej spółdzielni produkcyjnej mogą być przeznaczone środki pochodzące wyłącznie z dochodu spółdzielni, to nieważna jest uchwała walnego zgromadzenia członków takiej spółdzielni, która temu wymogowi nie odpowiada.

Ze względów wyżej wskazanych i wobec braku uzasadnionych podstaw kasacyjnych, należało orzec, jak w sentencji (art. 393¹² k.p.c.).